

Tarlóba burgonya? Igen!

A tarlóburgonya termesztése

Kettősművelésű növényként a burgonya napjainkban viszonylag ritkán termesztett kultúra. Korán lekerülő elővetemény (pl. őszi takarmánykeverék) után ültetve piacos, nagy gumójú, étkezési célra felhasználható burgonya termesztendő. Az őszi kalászosok tarlójába szintén ültethető burgonya, mely viszont kiváló biológiai értéke miatt vetőgumónak használható fel.

A későn betakarított, a biológiai érettséget éppen csak elért, még foszlós héjú burgonya a beparásodást követően a tárolás során hosszú ideig nem fejleszt hajtásokat, és nyári ültetésre eredményesen felhasználható. Tavaszi ültetés esetén rendszerint többet terem, mint a tavaszi ültetésből származó vetőgumó.

Az ún. „fojtott” burgonya előállítására ma már csak kivételesen fordul elő. A lényege az, hogy a tarlóburgonya gumóit beparásodás előtt felszedik, és nedves homokkal rétegezve tárolják. Így a téli hónapokban is ízletes, szinte újborgonya minőségű terméket kapnak. Az ilyen burgonya nagyon kedvező áron értékesíthető.

A tarlóburgonya termesztését - a fentiekben említett - klimatikus viszonyaink korlátozzák. Nagy termés eléréséhez - elegendő csapadék hiányában - öntözni kell. A tenyészidő nagy hányada a száraz, meleg hónapokra esik, ezért 1 kg szárazanyag előállításához több vizet használ fel a burgonya, mint tavaszi ültetés esetén.

A meleg mérséklőleg hat a gumókötésre, és néha fékezi a növekedést. Ennek következtében csökken a gumók száma és nagysága. A gumókötést a burgonyafajta fotoperiodikus igénye is befolyásolja. A legtöbb fajta gumókötésére a hosszú nappal „bénítólag” hat, ezért kedvező víz-, tápanyag- és hőellátottság esetén sem várható akkora termés, mint tavaszi ültetéssel.

A tarlóburgonya öntözés nélkül eredményesen csak ott termesztendő, ahol júliusban és augusztusban elegendő csapadék hullik. Öntözéssel viszont a legszárazabb vidékeken (pl. Szarvas környékén) is termesztendő.

Termesztéstechnológiai háttér

Technológiai szempontból megállapítható, hogy a tarlóburgonyának az őszi takarmánykeverék a legjobb előveteménye. Őszi árpa után ültetve a burgonyát étkezésre célszerű felhasználni. De számításba jöhet még előveteményként a zöldsztakarmánynak termesztett fővetésű csillagfürt is. Az előveteményt körültekintően válasszuk meg. Ugyanis az elkésett ültetés jelentős terméscsökkenést okozhat.

A tarlóburgonya növekedése viszonylag rövid ideig tart, s ezalatt gyakran nincs elegendő nedvesség a növény számára, s a hőmérséklet sem mindig kedvező. Ezért a növény légzése intenzívebb, tápanyagigénye viszonylag nagyobb.

A tarlóburgonya trágyázásával kapcsolatban nem alakult ki egységes álláspont. Egyesek N 180-220, P2O5 100-120, K2O 140-160, míg mások N 110-130, P2O5 55-60, K2O 200 kg hektáronkénti hatóanyag-adagot javasolnak. A tarlóburgonya tápanyagigénye nagyobb, mint a tavaszi ültetésű, 1 t gumóterméssel 10-25%-kal több nitrogént, 8-10%-kal több foszfort vesz fel a talajból, mint tavaszi ülteték. Káliumigényük egyező.

A tápanyagigény kielégítésekor figyelembe kell vennünk, hogy a tarlóburgonya termése a vetőgumó minőségétől és az ökológiai adottságoktól függően 10-30 t/ha között változik, a jellemző

átlagértékek 15-20 t/ha közé esnek. Ezek szerint a trágyázási javaslat N 100 P 60 K 110 hatóanyag-mennyiséggel operál.

A tarlóburgonya meghálálja az istállótrágyát, de idő hiányában trágyázásra nincs lehetőség. Ezért az elővetemény (őszi kalászos) alá célszerű trágyázni, s így a burgonya élvezi az istállótrágya első éves utóhatását. Ez esetben a N- és K₂O-adagot mintegy 20%-kal csökkenthetjük.

A tarlóburgonya alá általában 20-25 cm mélyen szántunk. A szántást azonnal elmunkáljuk, laza talajon boronával és hengerrel, középkötött talajon a nedvességi viszonyoktól függően tárcsával, boronával, ill. hengerrel. A talaj lezárása és elmunkálása után mindkét esetben kombinátorozunk. A talaj tökéletes elmunkálása nagyon fontos az ültetési és az azt követő bakhátak kialakíthatósága és a gumókból képződő hajtások, sztolók miatt.

Az aratást követő szalmahúzást-lehordást követő műtrágyázás után tárcsás talajművelés javasolható, amellyel 1-2 menetben 15-17 cm mély ültetőágyat készíthetünk. Eső után a nedves homoktalajt szánthatjuk is. Ez után a laza talajt hengerezzük. Öntözhető középkötött talajon, több menetben aprítótárcsázással, ásóboronával és kombinátorral készíthető ültetőágy. Az ültetőágy mélysége 20 cm legyen.

Ültetésre előcsíráztatott vetőgumót használunk. A régebbi módszer szerint a vetőgumót tarlóültetés céljára speciális eljárással tároljuk, ami március végén, április elején történő „lecsírázással” kezdődik. Ezt követően gyümölcsládákba rakva hűtőtárolóba rakjuk a vetőanyagot. Május végén kezdjük meg az előhajtást, amelynek eredményeként erőteljes 1,5-2 cm hosszúságú fényhajtások fejlődnek. Újabban nyári ültetésre is „pattanórügyes” gumókat használnak. A hajtás nagysága 2-3 mm-nél nem nagyobb, aminek az az előnye, hogy automata burgonyaültető gépekkel ültethető. A pattanórügy kb. egyhetes hajtással állítható elő.

Az ültetés időpontjának meghatározásakor abból kell kiindulni, hogy a tarlóburgonyának olyan ökológiai körülményeket kívánunk biztosítani, amelyek növelik a leromlással szembeni ellenálló képességét, jó biológiai értékét és jó tárolhatóságát. Szeged környékén, ahol legelterjedtebb a tarlóburgonya-termesztés, akkor érik el a legjobb eredményeket, amikor a gumókötés augusztus 10. és 20. közötti időszakra esik, s ezzel biztosítható a leromlással szembeni védelem (levéltetű, vírus).

A sortávolság 75 cm, ültetési mélység homoktalajon 7 cm, középkötött talajon 6 cm legyen. Az ültetésre leggyakrabban a szlovák gyártmányú ültetőgépeket használják. Homoktalajon csak primer bakhátat alakítsunk ki. Középkötött talajon szekunder bakhát készítésére is szükség van. Az elsődleges (primer) bakhátokban a burgonyagumók a bakhát felső élétől 10-12 cm mélyen helyezkednek el. A másodlagos (szekunder) bakhát 45-50 cm széles, magassága 22-27 cm. Készítésére talajmaró-töltető gép alkalmas.

Az ültetési gumószám 36.000-40.000 db/ha. Ezen belül homoktalajon a kisebb gumószámot ajánlják, míg öntözéssel gazdálkodásban 45.000-48.000 db/ha-t. A hektáronként szükséges vetőgumó-szükséglet a növény számtól és gumómérettől függően 900-4.700 kg/ha.

A tarlóburgonya-termesztés eredményességét sokkal nagyobb mértékben befolyásolja a vízellátottság, mint a fővetésűét. Az öntözésnek tehát nagyon nagy szerepe van. A vízpótláson kívül azzal a hatásával is számolhatunk, hogy csökkenti a talaj hőmérsékletét, s így növeli a vetőburgonya biológiai értékét.

Az öntözésnek a kelésre is kedvező hatása van. Ugyanis öntözés hatására az ültetés után 2 héttel csaknem 90%-ban történik meg a kelés, öntözés nélkül viszont az ültetés után 20-25 nappal az állománynak mindössze 40-60%-a kel ki.

A kelesztő öntözés víznormája 40-50 mm, a második öntözése - amelyet a burgonya bimbósodása kezdetén kell elvégezni - 80 mm. A további öntözésre 10-14 naponként kerülhet sor. Virágzáskor ne

öntözzünk. Ha jó csapadékeloszlású az augusztus, előfordulhat, hogy nincs, vagy csak egy öntözésre van szükség.

Szeptember 20-25. körül a tarlóburgonya már vetőgumó méretű (3-6 cm átmérő), de előfordulhat, hogy ennél is nagyobb. Vetőgumó-szaporításakor méretszabályozó defóliálással szárítjuk lombozatát. Ezt követően 3-4 nap múlva felszedhető. A betakarítás módja azonos a tavaszi ültetésű burgonyaéval. A szártalanításra, a fővetésű burgonyaéhoz hasonló módon október 10-e körül kerüljön sor. Ezt követően, 2-3 hét múlva a gumók beparásodnak és a termés betakarítható.

A tarlóburgonya a talajban vontatottan parásodik. Laza és homoktalajokon a betakarítás közben alig sérül. Betakarítás után az előtárolóban való szikkadáskor a laza- és a homoktalaj lepereg. Középkötött talajon bár sérülés előfordul, de a sérült gumó gyorsan parásodik, és így jól tárolható.

A tarlóburgonya hűtőtárolóban kiválóan áttelel, de egyéb tárolókban is minimális a veszteség. A vetőgumóméretet meghaladó termés étkezési célra használható fel.

Az átlagtermés 15-25 t/ha.

A vetőgumókihozatal 70-80%-os, és növényenként átlagosan 10-12 db vetőgumóra is számítani lehet. A tarlóburgonya teljes gumótermése, még az apró, 30 mm-nél kisebb is, felhasználható ültetésre.

Hobby kertekben általában a zöldborsó után ültetik, a tenyészidő a hajtatott (fénycsirás) gumók ültetésével lényegesen rövidíthető.

Sikeres termesztés a korai, max középkorai fajták ültetésével biztosítható.

Forrás: Szabó Lajos

PRIMAG
— 1991 —